

OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA O'QUV MASHG'ULOTLARINI ZAMONAVIY TASHKIL ETISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDAN FOYDALANISH

Ilmiy rahbar: Aminov Hayotjon

*texnika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), dotsent*

Baxtiyorov Ravshan Baxtiyor o'g'li

Oriental universiteti magistranti,

Tel.: +998 99 841-88-04

robahha@gmail.com

Annotatsiya: Maqolaning mavzusi oliy ta'lim sohasida sun'iy intellektni boshqarish bo'lib, bu raqamlashtirish sharoitida bilim sifatini oshirish va ta'lim xavfini kamaytirishni ta'minlaydi. Maqolaning maqsadi oliy ta'lim muassasalarida sun'iy intellektni rivojlantirishga to'sqinlik qilayotgan muammolarni aniqlash va ularni hal qilish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot metodologiyasi sun'iy intellektni o'rganishda ta'lim sifatiga, ta'lim jarayoni ishtirokchilarining psixologiyasiga va uni boshqarish mexanizmlariga ta'sirini hisobga olish imkonini beruvchi zamonaviy usullar, uslublar va vositalardan foydalanishga asoslangan. uning rivojlanishi.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellektni boshqarish, sun'iy intellekt texnologiyalari, an'anaviy ta'lim texnologiyalari, oliy ta'lim, bilim sifatini oshirish, yangi avlod xavfi, ta'lim ishlari.

Kirish Tadqiqotning dolzarbligi oliy ta'lim sohasida sun'iy intellektdan foydalanishning paydo bo'lgan muammolarini hal qilish yo'llari va mexanizmlarini ko'rsatadigan bir qator ilmiy ishlanmalarning yo'qligi bilan belgilanadi. Sun'iy intellekt texnologiyalarining (keyingi o'rinlarda AI-artificial intelligence deb yuritiladi) tarqalishining yuqori sur'atlariga qaramay, talabalar tomonidan olingan bilimlarning sifati zamonaviy bozor talablariga javob bermaydi va sun'iy intellektdan foydalanish bilan bog'liq yangi xavflar ancha yuqori va oldindan aytib bo'lmaydigan natijalarga olib kelishi mumkin. AIning xususiyatlari va uning talabalar ongi va ongsizligini shakllantirishga ta'sir qilish qobiliyati hali etarlicha o'rganilmagan; uning rivojlanishini tartibga solish va bilimlardagi o'zgarishlarga ta'sir qiluvchi omillarni boshqarish mexanizmlari ishlab chiqilmagan; yaratishga etarlicha e'tibor berilmagan. talabalarni o'qitishda ushbu texnologiyalardan foydalanadigan kadrlar tayyorlash tizimi. Innovatsion va an'anaviy o'qitish texnologiyalari uyg'unligiga asoslangan oliy ta'limni rivojlantirish modeli ilmiy asoslashga muhtoj. Ta'lim sohasiga bog'liq bo'lgan

raqamli transformatsiyaning global tendentsiyalarining mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri jarayonlarini davlat tomonidan tartibga solish vositalari ham yetarli emas. Natijalari ushbu maqolada keltirilgan tadqiqot ushbu muammolarni hal qilishga bag'ishlangan.

Oliy ta'lim muassasalaridagi zamonaviy ta'lim tashkilotlarida sun'iy intellekt (AI) tizimlari keng qo'llanila boshlandi. Sun'iy intellektidan foydalanish turli ta'lim jarayonlarini avtomatlashtirish va optimallashtirish, ta'lim sifatini oshirish va ta'lim jarayonini shaxsiylashtirish imkonini beradi.

Alini qo'llashning asosiy yo'nalishlaridan biri bu adaptiv ta'limdir. AI tizimlari o'quvchilar ma'lumotlarini tahlil qilishi, ularning bilimlari, ko'nikmalari va ehtiyojlarini baholashi va shaxsiylashtirilgan o'quv materiallari va tavsiyalarini taklif qilishi mumkin. Bunday tizimlar o'quvchilarning individual ehtiyojlari va qobiliyatlariga muvofiq rivojlanishiga yordam beradi. Ta'limda sun'iy intellektni qo'llashning yana bir sohasi - bu chatbotlar va virtual yordamchilar. Ular talabalarga kurslar, dars jadvallari haqida ma'lumot berishlari va kurs materiallari va topshiriqlari haqidagi savollarga javob berishlari mumkin. Buning yordamida talabalar o'zlarini qiziqtirgan savollarga tezkor javob olishlari va o'quv jarayonida qo'shimcha yordam olishlari mumkin.

AI tizimlari topshiriq va testlarni avtomatik tekshirish uchun ham ishlatilishi mumkin. Ular talabalarining javoblarini tahlil qilishlari va ularning aniqligi va sifatini baholashlari mumkin. Bu o'qituvchining vaqtini tejaydi va talabaning ishiga ob'ektiv baho beradi.

Ayrim oliy ta'lim muassasalari ham plagiatni aniqlash uchun AI tizimlaridan foydalanmoqda. Muallif bo'lmagan ishni aniqlash uchun ular talabalar ishini axborot manbalarining ma'lumotlar bazalari bilan solishtirishlari mumkin. Bu halollik va akademik axloqni ta'minlashga yordam beradi.

Shunday qilib, oliy o'quv yurtlarida o'quv faoliyatini zamonaviy tashkil etishda sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanish o'quv jarayonini takomillashtirish, uni talabalarining individual ehtiyojlariga moslashtirish va samaradorligini oshirish imkonini beradi.

Zamonaviy ta'lim amaliyotida AI texnologiyalarini rivojlantirish va ulardan o'qitishda foydalanish uchun katta mablag'larini ta'minlashga e'tibor berilmoqda. Butun dunyoda ta'limda (maktab va universitetlarda) sun'iy intellekt texnologiyalarini yaratish va joriy etish byudjeti doimiy ravishda o'sib bormoqda va 2024-yilga borib moliyalashtirish 6 milliard AQSH dollarini tashkil etadi. Bu avval ajratilganidan sezilarli darajada ko'p. Bugungi kunda butun dunyo bo'ylab ta'lim muhitining raqamli transformatsiyasi Alning asosiy mavjudligi va amalga oshirilishini nazarda tutadi. Biroq, oliy ta'limda sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi katta murakkabliklar va ko'plab xavf-xatarlar bilan birga keladi, bunday texnologiyalardan

foydalanish bilan bog'liq doimiy ravishda paydo bo'ladigan muammolarga ilmiy echimlarni talab qiladi.

Oliy ta'lim muassasalarida o'quv faoliyatini zamonaviy tashkil etishda sun'iy intellekt (AI) tizimlaridan foydalanish tobora keng tarqalgan amaliyotga aylanib bormoqda. AI - bu o'quvchilarni o'rganish va qo'llab-quvvatlashni sezilarli darajada yaxshilash, shuningdek, ta'lim muassasalari o'qituvchilari va ma'muriyatlari samaradorligini oshirish mumkin bo'lgan innovatsion texnologiya.

Ta'limda sun'iy intellektni qo'llashning asosiy yo'nalishlaridan biri o'rganishni avtomatlashtirish va shaxsiylashtirishdir. AI yordamida siz individual ta'lim dasturlarini yaratishingiz va har bir talabaning ehtiyojlari, qobiliyati va materialni o'rganish tezligini hisobga olgan holda o'quv jarayonini boshqarishingiz mumkin. AI topshiriq va test natijalari kabi talabalarning o'quv faoliyati ma'lumotlarini tahlil qilishi va mos materiallar va o'qitish usullarini taklif qilishi mumkin.

Ta'limda sun'iy intellektdan foydalanishning yana bir misoli o'quv ishlari va testlarni ko'rib chiqish va baholashni avtomatlashtirishdir. AI tizimi yordamida tekshirish va baholash algoritmlarini ishlab chiqish mumkin, bu o'qituvchilarning ushbu ish bilan shug'ullanadigan vaqtini qisqartiradi va ob'ektiv va yagona baholash mezonlarini beradi. AI ma'lumotlarni tahlil qilish va o'quv natijalarini bashorat qilish uchun ham ishlatilishi mumkin. AIga asoslangan bashoratli modellar talabalarning potentsial muammolari yoki muvaffaqiyatini bashorat qilish uchun o'quv jarayoni, akademik samaradorlik va boshqa omillar haqidagi katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilishi mumkin. Bu qo'shimcha yordamga muhtoj bo'lgan talabalarni tezda aniqlashga va ularni yaxshilash bo'yicha choralar ko'rishga yordam beradi.

Aidan yangi texnologik vositalar va o'qitish metodologiyalarini loyihalash va ishlab chiqish uchun ham foydalanish mumkin. Misol uchun, sun'iy intellektga asoslangan virtual yordamchilar talabalarga ma'lumot topish, muammolarni hal qilish yoki tadqiqot o'tkazishda yordam berishi mumkin. Sun'iy intellektdan real hayotdagi vaziyatlarni taqlid qilish va ko'proq amaliy o'rganish imkonini beruvchi virtual haqiqat kabi ta'lim muhitini yaratish uchun ham foydalanish mumkin.

Biroq, ta'lim sohasida sun'iy intellektdan foydalanishning ko'plab afzalliklari va istiqbollari qaramay, ba'zi qiyinchiliklar va muammolar ham mavjud. Ma'lumotlar xavfsizligi va talabalar maxfiyligini ta'minlaydigan ishonchli AI tizimlarini ishlab chiqish muhimdir. Shuningdek, o'qituvchilar va ma'murlar uchun sun'iy intellekt bilan ishlash va uning imkoniyatlari va cheklovlarini tushunish uchun ta'lim va treninglar berish kerak.

Umuman olganda, oliy ta'lim muassasalarida o'quv faoliyatini zamonaviy tashkil etishda sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanish o'quv jarayonini, talabalarni qo'llab-quvvatlashni va o'qituvchilar va rahbarlar faoliyati samaradorligini sezilarli darajada yaxshilashga olib kelishi mumkin. Biroq, AI ni tashkil etish va o'qitish ehtiyojlari va

kontekstini hisobga olgan holda ehtiyotkorlik bilan rejalashtirish va amalga oshirish kerak.

AI texnologiyalari inson hayotining barcha jabhalariga, jumladan, ta'lim sohasiga ham kirib bormoqda. Ularni to'liq amalga oshirish, albatta, davom etayotgan jarayonlarni ilmiy va nazariy tushunish bilan birga bo'lishi kerak va strategik kontekstda u qandaydir kutish bilan sodir bo'lishi kerak. Oliy ta'lim sohasi sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning alohida maqsadi hisoblanadi, chunki u to'g'ridan-to'g'ri ma'lumotni idrok etishga tayyor bo'lgan va o'qish imkoniyatini olgan ta'lim muassasasiga ishonadigan shaxs bilan bog'liq.

Binobarin, berilayotgan bilim sifati uchun javobgarlik qat'iy shaxsiylashtirilgan va qat'iy nazoratga olingan bo'lishi, nazorat natijalariga ko'ra o'quv jarayoni va foydalanilayotgan mazmunga kerakli o'zgartirishlar kiritilishi kerak. AI texnologiyalari ma'lumotni talabalarning ongli va ongsiz ongi tomonidan idrok etish uchun qulay shaklda targ'ib qilishda juda samarali. Biroq, uning mazmuni va taqdim etish usullariga qarab, siz ushbu jarayonni takomillashtirish va tartibga solishni talab qiladigan uzoq oqibatlariga olib keladigan ijobiy va salbiy ta'lim natijalarini olishingiz mumkin. Sun'iy intellekt texnologiyalarining mohiyatini to'liqroq ochib berish va doimiy yangilanib turadigan yuqori texnologiyali ta'lim imkoniyatlarining afzalliklaridan maksimal ijobiy ta'sir ko'rsatishga imkon beruvchi ta'lim vositalaridan xavfsiz foydalanish uchun tegishli tartibga solish mexanizmlarini ishlab chiqish uchun tizimli ilmiy tadqiqotlar zarur.

References:

1. Искандаров Ш.С. "Применение искусственного интеллекта в образовательных учреждениях. //"Вестник Казанского технологического университета. Технические науки. - 2019. - № 7. - С. 338-345.
2. Каримова Н.М. "Использование искусственного интеллекта в современных образовательных учреждениях." // Вестник Ташкентского государственного университета экономики. - 2018. - № 3. - С. 54-60.
3. Мирзаев С.Д. "Анализ применения искусственного интеллекта в системе образования Узбекистана." // Вестник Национального университета Узбекистана. - 2020. - № 5. - С. 133-141.
4. Наумов В.В. "Искусственный интеллект в образовании: проблемы и перспективы"
5. // Информационные технологии в профессиональной деятельности образовательного учреждения: проблемы и перспективы. - 2019. - № 2. - С. 112-118.
6. Рахимова Ш.Б. "Интеграция искусственного интеллекта в образовательный процесс." // Технологии и технологии. - 2017. - № 4. - С. 42-48.

7. Рахимова Ш.Б. "Искусственный интеллект и его применение в сфере образования."
8. // Международный научный журнал "Педагогика". - 2019. - № 2. - С. 76-83.
9. Ergashevich, E. A. (2024). Analysis of the Use of Modern Educational Clubs and Technologies in Educational Courses. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(1), 62-63.
10. Ergashevich, E. A. (2024). CONTENTS OF ACTIVITIES IN ORGANIZING EDUCATIONAL
11. LESSONS IN OTML. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 2(1), 259-263.
12. Ergashevich, E. A. (2024). TASKS TO BE SOLVED AS A RESULT OF THE FORMATION OF
13. TASKS. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993- 2769), 2(1), 232-241.
14. Ergashevich, E. A., & Zufar o'g'li, A. M. (2024). Zamonaviy Axborot Texnologiyalari Infratuzilmasining Tarkibiy qismlari. *Journal of Innovation in Education and Social Research*, 2(1), 154-157.